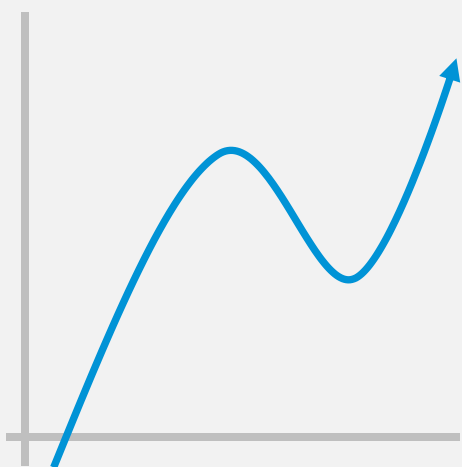

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

SPOLEČNÉ ŠETŘENÍ SP ČR A ČNB V NEFINANČNÍCH PODNICÍCH

VÝSLEDKY ZA 2. ČTVRTLETÍ 2023

AUTOŘI: MILAN KLEMPÍŘ, BOHUSLAV ČÍŽEK, ANNA NOVOTNÁ

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření
mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

OBSAH

O ŠETŘENÍ.....	2
SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	3
VÝSLEDKY PODROBNĚ.....	4
1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE.....	4
2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY.....	7
3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY.....	9
PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ.....	11

O ŠETŘENÍ

Databázi časových řad naleznete [ZDE](#)

Pravidelné čtvrtletní šetření SP ČR a ČNB: více než 10letá historie čtvrtletních statistických a analytických výstupů

Unikátní společný projekt: Spolupráce významné mezinárodně uznávané měnové instituce a nejvýznamnějšího zaměstnavatelského Svazu v ČR

Informace od firem: Informace o očekávání, podnikatelském prostředí, faktorech a bariérách atd.

Respondenti: 154 respondentů v šetření za 2. čtvrtletí 2023

Databáze časových řad je dostupná na stránkách ČNB:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_SESTAVY?p_strid=ACAA&p_sestuid=&p_lang=CS

Cesta: Databáze časových řad ARAD → Statistická data → Všeobecná ekonomická statistika → Statistická šetření ČNB → Statistické šetření ČNB a SP ČR v nefinančních podnicích

Autoři: Milan Klempíř, Bohuslav Čížek, Anna Novotná

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

Společné šetření SP ČR a ČNB mapuje situaci v druhém čtvrtletí 2023 a očekávání respondentů zejména pro letošní rok.

Zlepšení
očekávání
investic,
nejistota
zůstává

Předchozí šetření naznačovalo po řadě nejistot na konci loňského roku možný obrat a zlepšení situace. Výsledky za 2. čtvrtletí potvrzují **pozitivní výhled zejména, co se týče investiční aktivity firem**. Šetření za 2. čtvrtletí potvrzuje určité zlepšení oproti konci loňského roku, kdy se firmy potýkaly s vážnými překážkami a obavami. Ačkoliv je nynější situace poznamenána předchozím odkládáním důležitých investic v době loňských překážek či na druhou stranu ochlazující poptávkou a stále poměrně vysokou mírou nejistot, výsledky naznačují pro následujících 12 měsíců nárůst investičních výdajů. Tomuto trendu může pomoci také nabíhající dotační podpora z evropských fondů.

Obtížněji
předvídatelný
výhled poptávky

Výhled zakázek ale již tak optimistický není. V delší půlroční predikci převažuje sice opatrné očekávání růstu (vážené saldo 6,5 %), ale v nejbližších měsících podniky očekávají stagnaci se záporným znaménkem (saldo – 0,1 %). I když si podniky udržují určitý pozitivní sentiment, vnímají zároveň aktuální nejistoty a slabou poptávku. **Druhé a třetí čtvrtletí rozhodně oslnivé z pohledu produkce či výhledu zakázek není.**

Inflační očekávání
přetrvávají

Obavy jsou patrné i ve výhledu nárůstu spotřebitelských cen, kdy podniky v ročním horizontu očekávají téměř 8% růst a v tříletém horizontu 5,73 %, což je i přes klesající tendenci oproti předchozím šetřením stále výrazně nad inflačním pásmem. Údaje je třeba brát s rezervou, nicméně samy o sobě mohou naznačovat poměrně pevně ukotvená inflační očekávání. S tím souvisí (spíše jen pozvolna klesající) odhady růstu cen výrobních vstupů za 1 rok o 7,9 % a výstupů o 6,5 %, zatímco souhrnný Index cen průmyslových výrobců již poněkolkáté za sebou meziměsíčně poklesl.

Pokračující nárůst
mezd živý
nedostatkem
zaměstnanců

Výsledky inflačních očekávání se promítají i do odhadů **nárůstu nominálních mezd**. Pro letošní rok je dle respondentů očekáván průměrný růst 5,48 %, což je v podobné výši jako v případě odhadů z předchozích čtvrtletí. Očekávaný růst v příštím roce rovněž atakuje 5 %. Dynamika mezd je tlačena také stávajícím nedostatkem zaměstnanců, byť ne v tak silné míře jako dříve. Podniky letos očekávají mírné snížení stavu pracovníků, na příští rok ale opět plánují nabírat.

Cenová
nestabilita jako
bariéra růstu
firem

Firmy stále považují za svojí **nejzávažnější bariéru nárůst cen materiálů a surovin a ceny energie**. Naléhavost zejména vysokých cen energie jakožto překážek pro podniky je již několik šetření na rekordních úrovních. I přes dílčí pokles firmy nadále považují ceny energie (např. v mezinárodním porovnávání) za drahé. Mezi limity také zůstávají vysoké náklady na práci nebo nedostatek kvalifikované pracovní síly. V neposlední řadě firmy poukazují na zhoršení stavu poptávky za poslední rok.

Euro v ČR

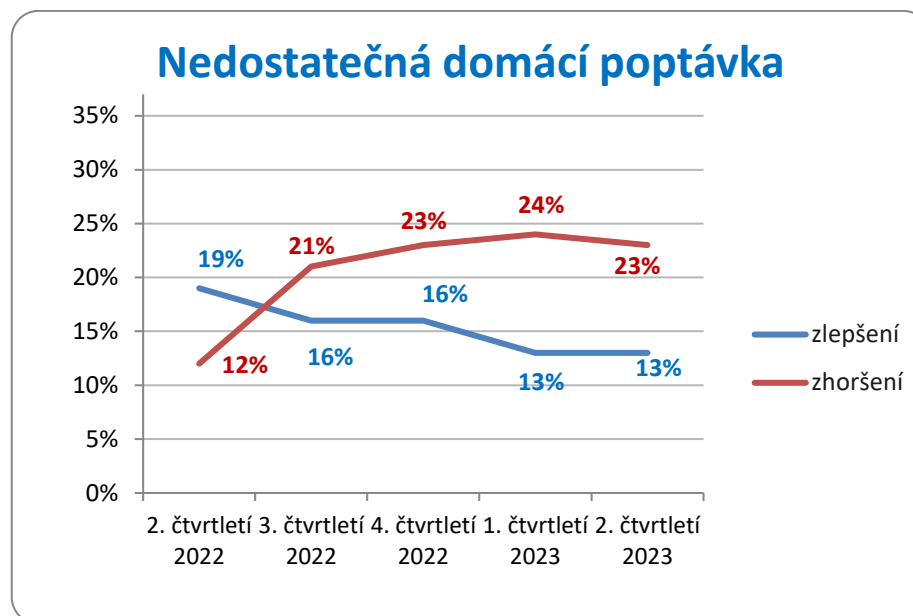
Firmy kvůli absenci **eura**, přestože jsou dodavatelé i odběratelé ze zemí platících eurem klíčoví, musejí svůj zahraniční obchod zajišťovat proti kurzovému riziku. Tyto náklady tak negativně přispívají k řadě ostatních rostoucích položek v rámci vstupů a zbytečně prodražují produkci. Podnikatelé z tohoto důvodu dlouhodobě využívají v části transakcí měnu euro i pro platby mezi rezidenty v ČR.

VÝSLEDKY PODROBNĚ

1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE

Hodnocení
domácí
poptávky

V níže uvedeném grafu je patrné ztelné zhoršení domácí poptávky oproti situaci před rokem. Nedostatečná poptávka přibrzďuje ekonomiku od 3. čtvrtletí loňského roku. Navíc v druhém čtvrtletí letošního roku došlo k určité korekci optimističtějších očekávání.

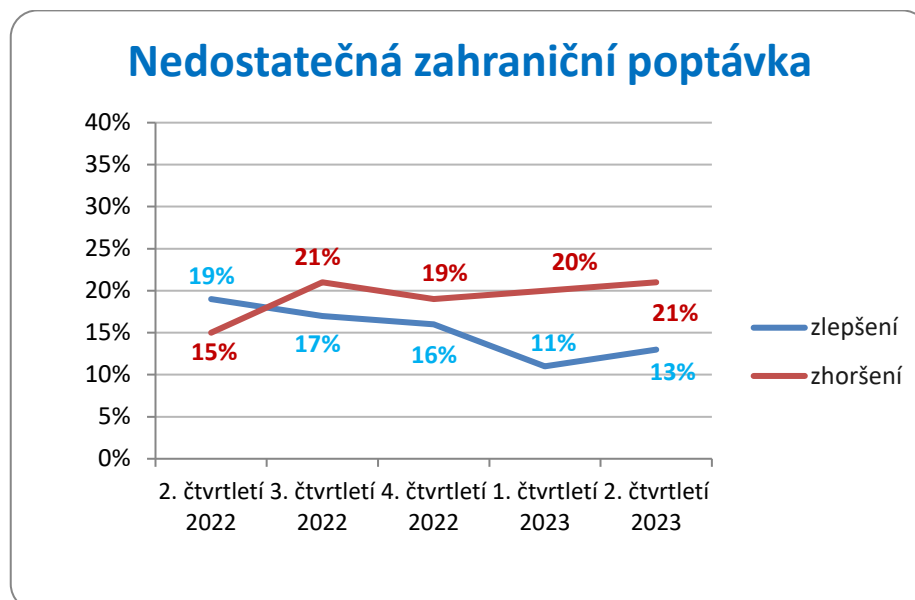

Od poloviny loňského roku dopadl na spotřebitele výrazný propad reálných mezd spojený s vysokou mírou spotřebitelské inflace, skokového nárůstu cen energie, ale také vysokých úrokových sazeb ČNB. Tyto překážky se podepsaly a stále podepisují na ochlazené poptávce. Nynější poptávka tak není příliš příznivá. Navíc ačkoliv obecně klesají inflační tlaky, podniky jsou schopné jen částečně promítnout dosavadní zvýšené náklady do cen svých finálních produktů na úkor marží a ziskovosti. Některé indicie jako např. relativní stabilizace důvěry spotřebitelů v konjunkturálních průzkumech nebo opatrné očekávání zvýšení zakázek (viz dále) naznačují možné zlepšení sentimentu ve střednědobém horizontu koncem roku,

Hodnocení
zahraniční
poptávky

Převážně negativní oproti předchozímu roku je také hodnocení zahraniční poptávky. Údaje korespondují např. s Indexem nákupních manažerů hlásícím soustavnější pokles zakázek. S pesimistickým výhledem souvisí také očekávání letošní stagnace eurozóny nebo německé ekonomiky jakožto klíčového trhu pro Česko.

Určitou naději na mírné zlepšení v dalších měsících ale může přinášet stabilizace cen vstupů řady komodit či velkoobchodních cen energie.

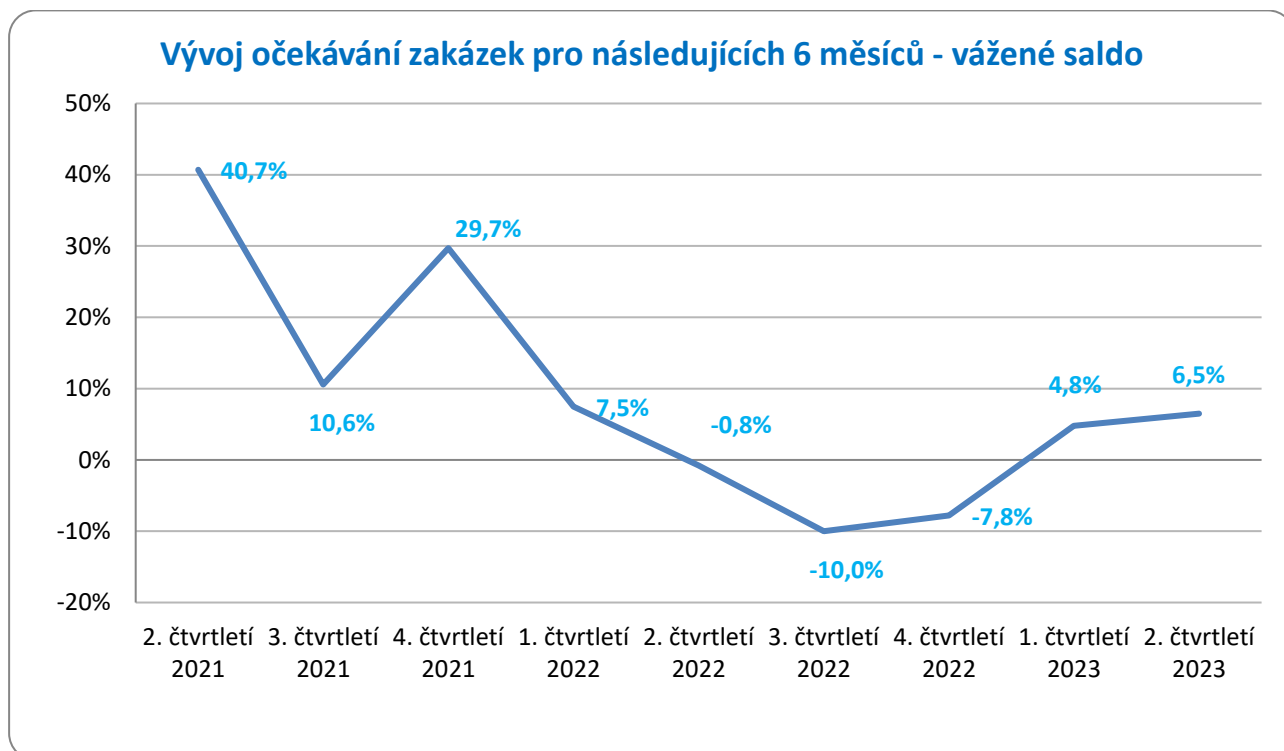
Očekávání zakázek

V předešlém šetření byly firmy opatrně optimistické, kdy se výhled zakázek oproti dřívějším šetřením přehoupl do kladného salda. Opatrně pozitivní očekávání firem zůstává. V následujícím čtvrtletí podniky predikují stagnaci, avšak půlroční výhled počítá s mírným růstem zakázek. Výsledky nicméně indikují přetrvávající nejistotu, existují navíc značné rozdíly mezi jednotlivými firmami či odvětvími.

Uvedenou situaci dokládá stav české ekonomiky jako celku, jež se nyní pohybuje na hraně stagnace a nepatrného růstu. Firmy mají potenciál pro udržení růstu, nicméně další případné negativní zprávy od problémů v obchodních řetězcích až po případné výkyvy v cenách energie na podzim, mohou dostat ekonomické výsledky a poptávku do záporných čísel.

Vývoj zakázek – očekávání pro následující půlrok	1Q 2022	2Q 2022	3Q 2022	4Q 2022	1Q 2023	2Q 2023
zvýšení	31,3	30,6	24,0	27,6	26,1	33,0
snížení	23,8	31,4	33,9	35,4	21,3	26,5
beze změny	44,9	38,0	42,1	37,1	52,6	40,6

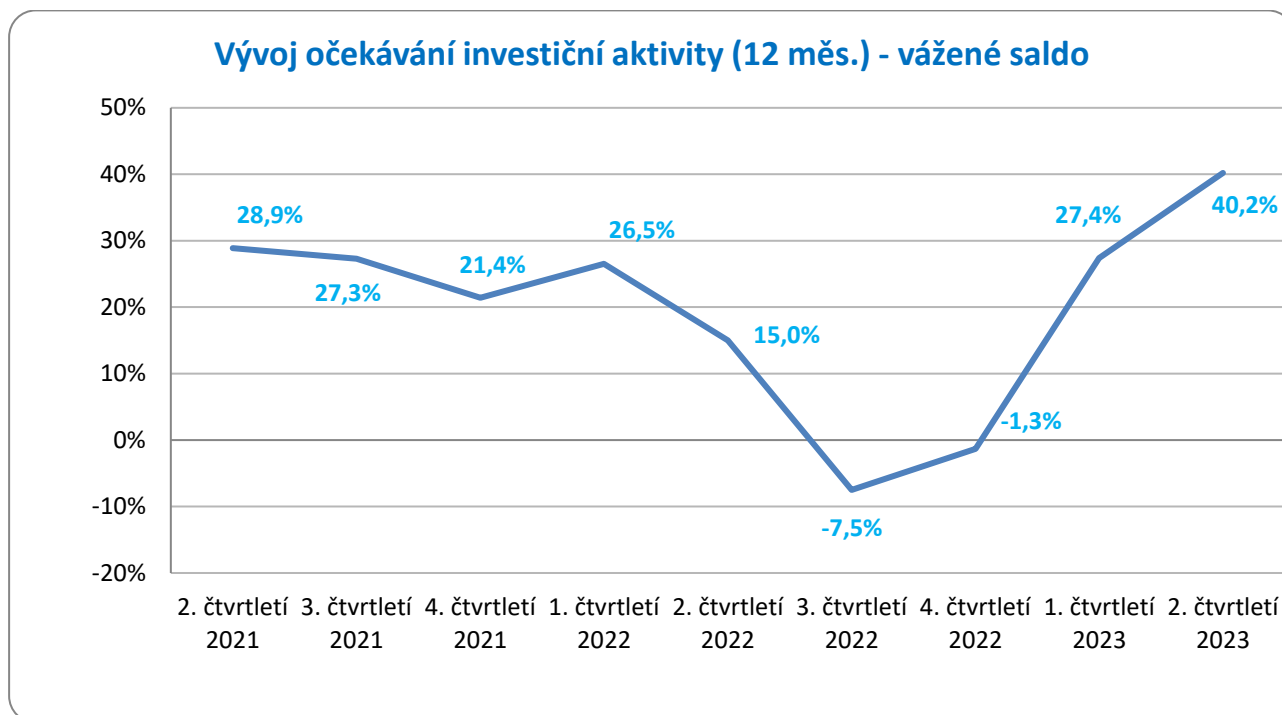
V průběhu posledního roku se očekávání v oblasti zakázek rychle zhoršovalo v souvislosti se zpomalováním ekonomiky. Níže uvedený graf s ukazatelem **váženého salda očekávání zakázek pro půlroční období** ale naznačuje určitou stabilizaci a naději na zlepšení situace.

Investice v ročním horizontu

Očekávání investic ve druhém čtvrtletí roku 2023 je o poznání optimističtější, s výrazně kladným saldem zlepšení vývoje investiční aktivity na dalších 12 měsíců. Výhled ale vychází z pesimistického sentimentu i z nižší základny pro investiční aktivitu na konci minulého roku, kdy se firmy potýkaly s vážnými překážkami a odkládaly důležité investice.

Ačkoliv se dopady překážek v podobě rychlého růstu cen vstupů (a jen částečné možnosti promítnout ceny vstupů do cen konečných produktů), vysokých cen energie v mezinárodním srovnání nebo vyšších nákladů na úvěry stále projevuje do podnikání řady firem, situace se alespoň zčásti stabilizovala. Podniky si obecně uvědomují nutnost investic v době energetické krize a zelené transformace pro zachování své konkurenceschopnosti. V neposlední řadě může investiční aktivitě pomoci také dotační podpora z evropských fondů.

2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY

Očekávání růstu cen

Navzdory postupnému snižování inflačních tlaků v ekonomice mají oslovení respondenti **stále poměrně vysoká inflační očekávání**. Hodnoty jsou na maximech z hlediska dlouhodobých řad jak pro roční, tak pro 3letý výhled a jsou výrazněji nad inflačním pásmem. Podnikatelé v horizontu **1 roku** čekají nárůst spotřebitelských cen o **7,95 %** (v minulém šetření 8,66 %) a v horizontu **3 let** očekávají stále relativně vysoký meziroční růst o **5,73 %** (minule o 6,22 %). Výhled firem odráží předešlé inflační tlaky (průměrná míra inflace byla za minulý rok 15,1 %) a související obavy z dalšího zdražování. Odhady zejména v delším horizontu mohou v mnohých případech představovat spíše pocitové vnímání, a proto je vhodné se na ně dívat s rezervou, avšak samy o sobě nejsou příliš dobrým signálem pro vnímání cenové stability.

Ceny energie

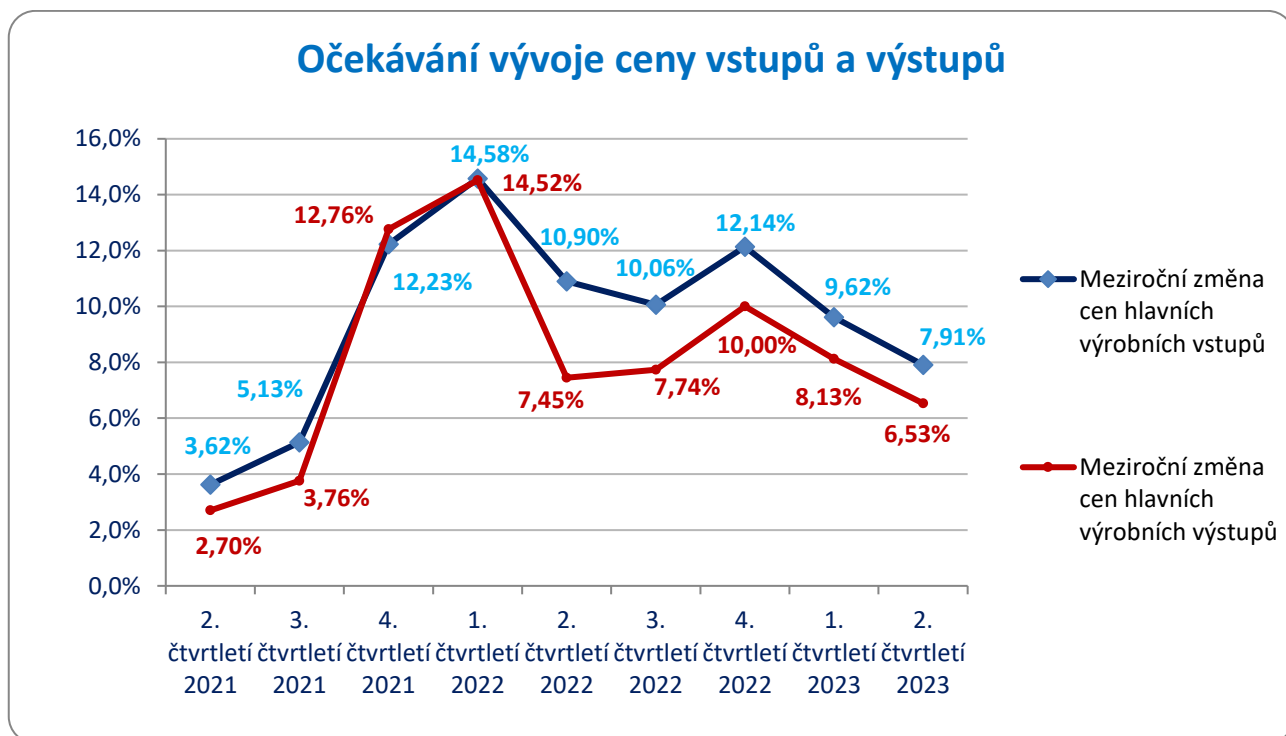
Ekonomické prognózy obecně odhadují letošní průměrnou míru inflace okolo 10-11 % a v příštím roce pak její pokles na hodnoty poblíž inflačního cíle (tj. okolo 2-3 %). Tento trend do jisté míry potvrzuje i aktuální výrazný pokles meziročního tempa růstu Indexu cen výrobců jakožto předstihového ukazatele spotřebitelské inflace, v meziměsíčním porovnání dokonce Index cen průmyslových či zemědělských výrobců klesá. Cenové ukotvení ekonomických subjektů za poslední dva roky však může do budoucna vytvářet další inflační tlaky, spojené i se mzdovými očekáváními.

Cena vstupů a výstupů

Tempo inflace bylo zejména v loňském roce významně taženo **růstem cen energie** a navazujících produktů. Ačkoliv nyní dochází k určitému uklidnění situace a dokonce k poklesu cen elektřiny a plynu na velkoobchodních trzích, řada firem se musí vypořádat se skokovým zdražením oproti loňsku a s výrazně vyššími cenami v mezinárodním porovnávání.

Určité snížení inflačních tlaků je patrné také z odhadu růstu cen výrobních vstupů a výstupů. V ročním horizontu respondenti očekávají růst cen vstupů ve výši 7,9 % a výstupů ve výši 6,5 %. Ačkoliv se jedná o znatelný pokles oproti dvouciferným predikcím na konci minulého roku, v kontextu např. zmírnění růstu Indexu cen průmyslových výrobců se jedná stále o poměrně vysoké hodnoty. Řada podniků se

zřejmě obává pokračujícího růstu cen, což je patrné i z odhadovaného nárůstu spotřebitelské inflace v 1-3 letém horizontu.

Napětí na trhu práce, nedostatek pracovníků

Situace na trhu práce se zatím významněji nemění. ČR trápí již řadu let nedostatek zaměstnanců na trhu práce Tento problém nadále přetrvává, avšak posledních několik šetření poukázalo na mírné snížení napětí na trhu.

Firmy jsou nyní v očekávání zaměstnanosti opatrnější. Na další čtvrtletí letošního roku očekávají již několik šetření po sobě mírný pokles zaměstnanosti (aktuálně o 0,54 %) a podruhé po sobě i na celý letošní rok (nyní o 0,16 %). Hodnoty nejsou příliš významné, nicméně dokládají určitou nejistotu v nejbližších měsících. Ta byla v této oblasti naposledy patrná během covidových uzávěrek.

Výše uvedené by ale nemělo znamenat zásadnější výkyv oproti dosavadnímu stavu. V ČR je stále velmi nízká nezaměstnanost - nejnižší v EU, a dosažitelný počet uchazečů o práci je výrazně nižší oproti počtu volných pracovních míst. Trvalý nedostatek zaměstnanců může mít mimo jiné významný (nad rámec vysokých inflačních tlaků) vliv při vyjednávání o nastavení mezd. Očekávaný nárůst mezd v letošním roce je ze strany firem okolo 5,48 %, dle predikce SP ČR může být růst ještě vyšší. Podniky navíc v příštím roce predikují opětovné zvýšení zaměstnanosti.

3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY

Vývoj faktorů s vlivem na růst firmy

V šetření zjišťujeme podíl respondentů, kteří očekávají zhoršení či zlepšení hlavních faktorů v oblastech klíčových pro **růst firmy**.

V posledních několika šetřeních jsme svědky **výrazně negativního vnímání u cen energie a cen materiálů či surovin**. Oba tyto faktory jsou opakovaně vnímány jako největší bariéra či problém podniků a jako vysloveně naléhavé i v kontextu ostatních faktorů v celé historii šetření. Příznivou zprávou je, že se již částečně stabilizovaly velkoobchodní ceny elektřiny i plynu a ceny řady průmyslových komodit klesají. Nicméně zejména ceny energie jsou pro řadu firem výrazně dražší oproti minulému roku a jsou vysoké i v mezinárodním porovnání. Konkurenceschopnost českých podniků se tak snižuje. Dlouhodobě nepříznivé jsou vnímány také vysoké náklady na práci a nedostatek kvalifikované pracovní síly.

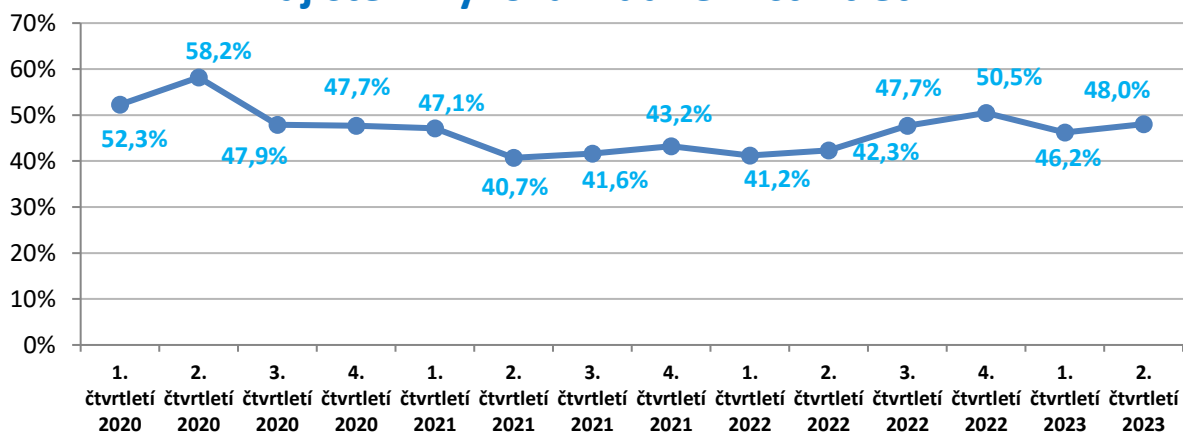
Co se týče hlavních limitů pro investiční rozhodování, situace se výrazně neliší od předchozích šetření. Nejvíce zatěžující je pro firmy obecně nízká návratnost investic a nejistota budoucí poptávky, jež se navzdory současným potížím nezvyšuje. V důsledku opatření ČNB se nicméně od roku 2021 **umocnil význam vysokých úrokových sazeb, který se aktuálně týká téměř 11 % dotazovaných**. Zhoršení je důsledkem vyšších nákladů na financování.

Podniky dlouhodobě **nejsou spokojeny s kvalitou podnikatelského prostředí**, tato oblast má výrazný prostor ke zlepšení. Za nejzávažnější problémy označují firmy zejména **byrokracii, úroveň legislativy nebo vymahatelnost práva**, kde se neutěšená situace nemění. Za naléhavý problém je dále považováno pracovní zákonodárství, dopravní infrastruktura, ale také udržitelnost veřejných financí, kde více podniků v posledních šetření vnímají zhoršení.

Náklady na zajištění exportu

Firmy jsou stále negativně ovlivňovány tím, že **ČR nemá společnou měnu euro**. Podniky v ČR mají **náklady se zajištěním** proti kurzovým výkyvům, a dobrovolně používají euro, protože v silně „eurizovaných“ zemích našich hlavních ekonomických partnerů mají významnou část dodavatelů i odběratelů.

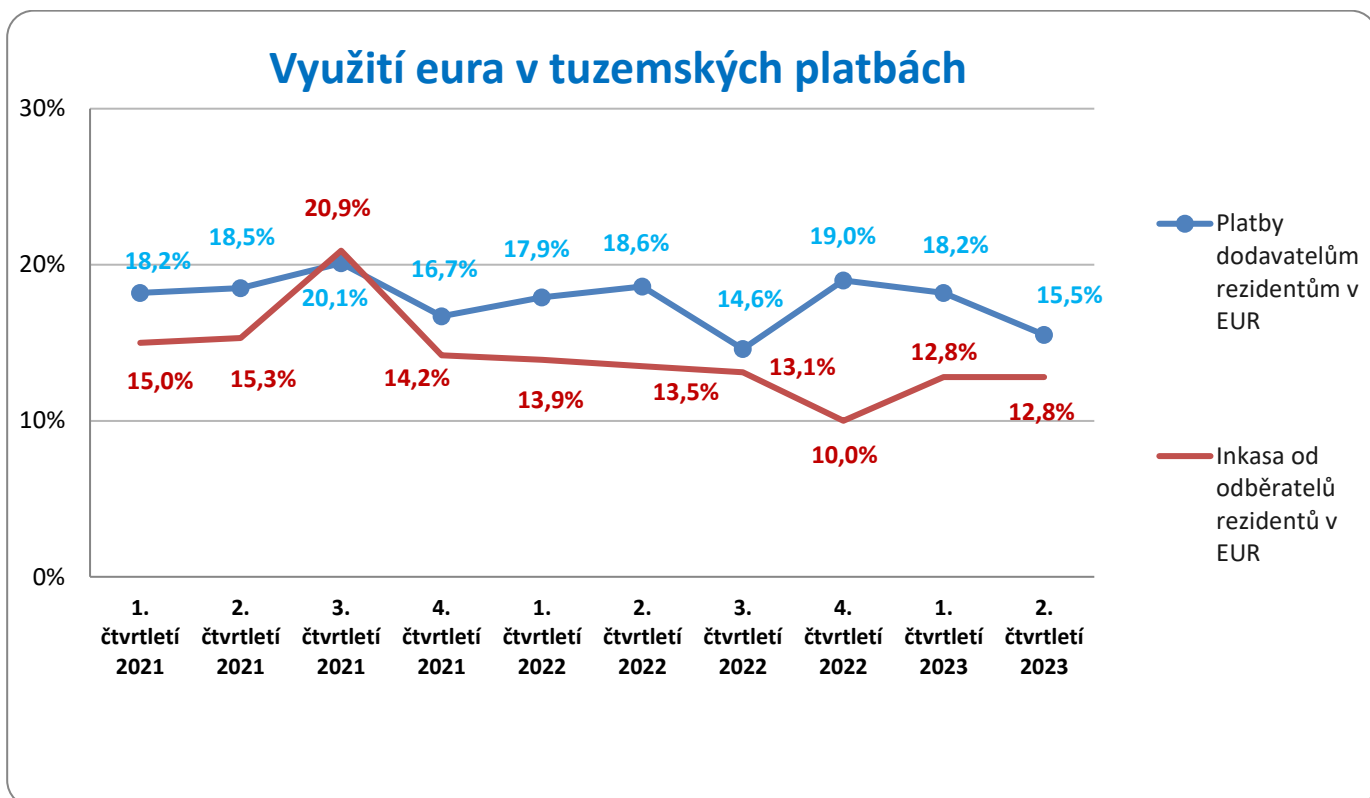
Zajištění vývozu v daném čtvrtletí

Z grafu výše plyne, že **podíl finančního zajištění exportu** je stále dlouhodobě v intervalu **40–50 %**, to znamená, že necelá **polovina českého exportu se musí zajišťovat**, což při absenci eura a významné orientaci české ekonomiky na eurozónu zbytečně zvyšuje podnikatelům náklady.

Používání eura

Další přirozenou formou zajištění proti kurzovým výkyvům je **používání eura podniky v ČR i v rámci tuzemských plateb**. Dlouhodobě z výsledků šetření pozorujeme, že **dobrovolné používání eura se pohybuje cca v intervalu 10–20 % transakcí mezi rezidenty**.

Poznámka: Data pro všechny grafy a tabulky pocházejí z tohoto šetření.

PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ

Ojedinelá spolupráce

Od roku 2011 provádí Svaz průmyslu a dopravy ČR (SP ČR) ve spolupráci s Českou národní bankou pravidelná čtvrtletní šetření. Respondenty jsou podniky z nefinančního sektoru, jejichž struktura je vybrána tak, aby odrážela strukturu české ekonomiky.

Chcete se zapojit?

Svůj zájem sdělte prosím pracovníkům ČNB zodpovědným za statistické šetření na e-mail Setreni@cnb.cz, tel.: 224 414 398, kde Vám poskytnou podrobnější informace k obsahu šetření a ke způsobu vyplňování statistického dotazníku.

Šetření nabízí obrázek o aktuálním stavu a očekávaném vývoji podnikatelského prostředí jak z pohledu vnitřních, tak i vnějších podmínek.

Využití

Šetření Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky využívá jako základ pro prosazování zájmů zaměstnavatelů a podnikatelů. Přidanou hodnotu vytváří pohled samotných podniků, na jehož základě může být argumentace věcnější a silnější.

Výsledky pomáhají: *Poskytnout signály o budoucím vývoji a situaci v podnikové sféře ekonomiky; Varovat před možnými problémy, poukazovat na slabá místa a rizika; Při tvorbě makroekonomické prognózy ČNB pro účely měnové politiky.*